

Podstawowe dane osobowe recenzenta:

dr hab. Anna Stempin-Jasnowska
prof. AM w Bydgoszczy
Wydział Instrumentalny
Dziedzina: Sztuki muzyczne
Dyscyplina: Instrumentalistyka

Warszawa, 5.05.2020

**Recenzja pracy doktorskiej mgr Marcina Kasprzyka pt.
„Kameralistyka fortepianowa Jana Nováka jako przykład
syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku”**

Zlecniodawca opinii:

Jej Magnificencja Rektor Akademii Muzycznej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, pismo z dnia 10.03.2020.

Zlecenie podjęte zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19.01.2018 w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2018 poz. 261), na podstawie Ustawy z dnia 14.03.2003 roku, tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016, poz. 882)

Dotyczy:

- Uchwały nr 31/II/2018/2019 Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu z dnia 11 lutego 2019 roku w sprawie wszczęcia, na wniosek mgr Marcina Kasprzyka przewodu na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczenia promotora pracy doktorskiej w osobie Pani dr hab. Jolanty Skorek-Münch prof. UR
- Uchwały nr 32/II/2018/2019 Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Poznaniu z dnia 11 lutego 2019 roku w sprawie wyznaczenia mojej osoby jako recenzenta pracy doktorskiej Pana Marcina Kasprzyka

Do w/w dokumentów została dołączona następująca dokumentacja:

- 1 egz. pracy doktorskiej (w formie papierowej i elektronicznej)
- dokumentacja dorobku artystycznego (jw.)

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan mgr Marcin Kasprzyk urodził się w Jarosławiu. Uczęszczał do PSM I st. im. F. Chopina w swoim rodzinnym mieście, a następnie naukę kontynuował w ZPSM I i II st. im. A. Malawskiego w Przemyślu. Obie szkoły ukończył z wyróżnieniem. Studia wyższe w Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi ukończył z oceną bardzo dobrą w roku 2012 otrzymując tytuł magistra sztuki. Studiował w klasie fortepianu prof. Cezarego Saneckiego. Swoje umiejętności doskonalił biorąc udział w mistrzowskich kursach pianistycznych, pracując m.in. pod kierunkiem prof. prof. Kevina Kennera, Andrzeja Jasińskiego, Wojciecha Światły, Orla McDonagh, Philippe Giusano, Grzegorza Kurzyńskiego, Waldemara Andrzejewskiego, Andrzeja Pikula.

W roku 2013 zdobył III miejsce w kategorii solista w International Master Music Competition For Music Teachers.

Brał udział w pracach jury konkursów pianistycznych, m.in. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego „Młodzi Wirtuozzi” im. C. Czernego w Zamościu.

Obecnie pracuje jako nauczyciel i akompaniator w ZPSM I i II st. w Jarosławiu i Przemyślu oraz w PSM I st. w Pruchniku.

Warta zaznaczenia jest aktywność Pana Marcina Kasprzyka na polu kameralnym, czego dowodem są dyplomy z konkursów za wyróżniający się akompaniament (XI Międzynarodowy Konkurs Instrumentów Dętych w Przemyślu, Makroregionalne Przesłuchania Centrum Edukacji Artystycznej Uczniów Szkół Muzycznych II stopnia).

W latach 2012-2019 Pan Marcin Kasprzyk wykonał 52 koncerty, w tym kilka solowych. Przeważającą większość występów stanowią dzieła kameralne (w większości wokalne lub akompaniamenty chórne). Współpracował z Renatą Johnson-Wojtowicz, Natalią Cieślachowską, Jadwigą Kot, Małgorzatą Kellis (sopran), Natalią Darkowską (mezzosopran), Piotrem Szparą, Jackiem Ściborem (tenor), Krzysztofem Zajdelem, Konradem Horoszko (baryton), Jagodą Pietrusiak-Kasprzyk (flet), Weroniką Bacher-Trzeciak (klarnet).

Większość tych koncertów odbywała się w regionie Polski, w której Pan Marcin mieszka i pracuje, co niewątpliwie przyczynia się do rozwoju kulturalnego tego obszaru Polski.

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska Pana mgr Marcina Kasprzyka pt. „Kameralistyka fortepianowa Jana Nováka jako przykład syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz jego opisu będącego integralną częścią dzieła.

Dzieło artystyczne zawiera nagrania następujących utworów Jana Nováka:

– Sonatina na flet i fortepian:

Comodo
Allegretto scherzando
Andante
Allegro leggiero

– Mimus Magicus na sopran, flet i fortepian

– Capriccio na wiolonczelę i fortepian:

Allegro molto

Circulus incantatus. Andante

Allegro

– Choreae Vernaes na flet i fortepian:

Con libertà. Allegretto

Andante

Lento. Allegro. Tranquillo. Allegro

Wykonawcy :

1. Marcin Kasprzyk – fortepian

2. Jagoda Pietrusiak-Kasprzyk – flet

3. Renata Johnson-Wojtowicz – sopran

4. Wojciech Bafeltowski – wiolonczela

Nagranie zostało zarejestrowane w Sali Koncertowej ZPSM w Jarosławiu na fortepianie koncertowym marki Steinway & Sons model D – 274 cm, w dniach 14–15.08.2019 r. oraz 19–20.10.2019 r.

Realizatorem nagrań był Vadim Radishevskiy.

Pan mgr Marcin Kasprzyk zaprezentował w swojej pracy mało znaną w Polsce twórczość czeskiego kompozytora Jana Nováka. Nagrane przez Doktoranta utwory prezentują bogaty i zróżnicowany styl tego twórcy, a przedstawienie jego biografii i charakterystyka jego twórczości oraz umiejscowienie jej na tle różnorodnych nurtów muzyki XX wieku, przybliżają sylwetkę tego kompozytora odbiorcy. Warte zauważenia i docenienia jest nagranie przez mgr Marcina Kasprzyka i Wojciecha Bafeltowskiego *Capriccio* Jana Nováka w wersji na wiolonczelę i fortepian. Utwór ten bowiem istnieje w nagraniach jedynie w wersji na wiolonczelę i małą orkiestrę. Nagranie więc tego utworu w podanej wyżej wersji kompozytorskiej jest jedynym, jak do tej pory, na świecie. Pozostałe utwory znajdujące się na płycie przedstawionej przez Doktoranta mają już swoje fonograficzne premiery, jednakże nigdy nie były nagrywane przez polskich wykonawców.

Zawsze cieszy odkrywanie nowych rejonów sztuki, nieznanych jeszcze na rodzimym rynku muzycznym. Na arenie światowej twórczość Jana Nováka istnieje dzięki zabiegom córek kompozytora – Clarze (flecistce) oraz Dorze (pianistce), które jako pierwsze postanowiły popularyzować dziedzictwo swego ojca.

Pan Marcin Kasprzyk podszedł do tematu niezwykle wnikliwie, jak wyżej wspomniałam przedstawił sylwetkę kompozytora, jego biografie, zainteresowania oraz wpływy, jakim podlegał. Przedstawił także ogólną charakterystykę muzyki XX wieku oraz na tym tle, ogólną charakterystykę dzieł kameralnych Jana Nováka. Następnie skupił się na analizie nagranych przez siebie utworów.

Utwory wybrane przez Doktoranta do zaprezentowania w jego dziele reprezentują ciekawy przekrój twórczości kameralnej Jana Nováka. Każdy z nich przedstawia inną stylistykę i jest wyrazem szerokich horyzontów i zainteresowań kompozytora.

Sonatina na flet i fortepian jest dziełem neoklasycznym z widocznymi wpływami morawskiej muzyki ludowej. Wykonawcy, Pani Jagoda Pietrusiak-Kasprzyk i Pan Marcin Kasprzyk, dobrze ujęli strukturę tego krótkiego, czteroczęściowego utworu dobrze odnajdując charakter każdej z części. Co prawda Autor pracy część *I Sonatiny* określił jako zarys Allegra sonatowego, z czym trudno się zgodzić, gdyż w budowie tej części nie znajdziemy ani przetworzenia, ani dwóch kontrastujących ze sobą i przedstawionych w odpowiednich miejscach, tematów, jednakże wyrażenie użyte przez Doktoranta - „dalekie echo” dopuszcza taką interpretację. *Sonatina* wykonana jest precyzyjnie, w IV części Wykonawcy interesująco przedstawili dialog pomiędzy instrumentami. Może miejscami, szczególnie w części II brakuje lekkości w partii fortepianu, a partia fletu mogłaby brzmieć bardziej przejrzyście, jednakże nie musi to być winą Wykonawców, wpływ na to mogło mieć ustawienie mikrofonów.

Drugim utworem nagrany przez mgr Marcina Kasprzyka, wraz z Panią Renatą Johnson-Wojtowicz – sopran i Jagodą Pietrusiak-Kasprzyk – flet, jest *Mimus Magicus* na sopran, flet i fortepian. Dzieło to jest przykładem fascynacji kompozytora językiem łacińskim – tekst śpiewany jest po łacinie. Wybór tego utworu jest ze wszech miar właściwy, gdyż Jan Novák był znawcą tego języka i sam nim władał wykorzystując walory rytmu łacińskiej poezji w muzyce, którą tworzył. Utwór jest jednoczęściowy, muzyka podporządkowana jest treści przedstawianej przez śpiewaczkę. Wykonawcy właściwie budują napięcia, przez co utwór „oddycha” wraz z powtarzaniem refrenem. Partia sopranu (właściwe oddanie tekstu i charakteru muzyki, świetnie tworzone napięcia i kulminacje) jest bardzo sugestywnie przedstawiona. To, co przeszkadza w odbiorze, to przesadne wyprowadzenie partii sopranu na pierwszy plan, co zmniejsza możliwości „podparcia” kulminacji brzmieniem fortepianu i fletu. Tak, jak w poprzednim przypadku, wydaje się to skutkiem niewłaściwego ustawienia mikrofonów, na co Wykonawca najprawdopodobniej nie miał wpływu.

Ciekawym przykładem różnorodności stylistycznej w twórczości Jana Nováka jest *Capriccio* na wiolonczelę i fortepian zaprezentowane jako trzeci utwór na płycie mgr Marcina Kasprzyka. Utwór trzyczęściowy, w którym mieszają się wpływy jazzu z dodekafonią i z innymi technikami kompozytorskimi XX wieku. Szczególnie dodekafoniczna II część w ujęciu Wykonawców (partię wiolonczeli wykonał Wojciech Bafeltowski), przykuła moją uwagę - niezwykle skupiona i dobrze wyartykułowana, utrzymana w „żelaznym” pulsie, przeprowadzona w bardzo sensowny sposób. „Jazzowa” część III także świetnie wykonana, mogłaby miejscami brzmieć (szczególnie w partii fortepianu) w sposób bardziej improwizowany, swingowy, jak na muzykę jazzową przystało.

Ostatnim, zaprezentowanym przez mgr Marcina Kasprzyka utworem jest *Choreae Vemales* na flet i fortepian, w którym kompozytor także nawiązuje do poezji łacińskiej. Nie wprowadza jej jednak poprzez tekst śpiewany, ale poprzez udźwiękowanie tekstu, co jest bardzo interesujące. Utwór ten Wykonawcy (partię fletu wykonała Jagoda Pietrusiak-Kasprzyk), przedstawili niezwykle ciekawie. Tym razem świetnie brzmią proporcje pomiędzy instrumentami, słychać swobodę wypowiedzi. Słuchacz wraz z Wykonawcami przemierza drogę, jaką wytyczyli Artyści.

Grę Pana Marcina Kasprzyka cechuje precyzja i dokładność, bardzo poważne traktowanie materii muzycznej i próba dogłębnego jej zrozumienia. To samo dotyczy pracy pisemnej, wielka staranność i poważne podejście do tematu. Przedstawione przykłady muzyczne są dobrze opisane (również graficznie). Analiza dokładna (w większości przypadków, niekiedy brak dogłębnej analizy wyrazowej, np. III część *Choreae Vinales*).

Praca napisana jest ładnym językiem, minusem są nieliczne błędy stylistyczne oraz pojawiający się niekiedy brak spójności wypowiedzi. Błędem (lub raczej zastosowaniem „skrótów myślowych”) jest zaliczenie afirmacji do kierunków filozoficznych (str. 51), a także uznanie brzmienia interwałów za wiążące, podczas gdy tekst nutowy wskazuje na inne nazewnictwo tychże interwałów (np. str. 126 interwał ges-h nazwany jest przez Doktoranta kwartą, gdy w rzeczywistości jest to tercja zwiększona). Bogata bibliografia licząca prawie 90 pozycji świadczy o dogłębnym zbadaniu tematu. Praca zawiera też chronologiczny wykaz dzieł Jana Nováka.

Konkluzja:

Praca doktorska Pana mgr Marcina Kasprzyka pt. „Kameralistyka fortepianowa Jana Nováka jako przykład syntezy stylistycznej na tle muzyki XX wieku” w sposób wyczerpujący przedstawia określone założenia dysertacji. Temat twórczości Jana Nováka podjęty przez Doktoranta nie był jeszcze w Polsce omawiany, więc praca może nosić miano pionierskiej. Pierwsze w historii nagranie *Capriccio* w wersji na wiolonczelę i fortepian jest także znaczącym osiągnięciem. Chociaż działalność koncertowa Doktoranta nie jest spektakularna, to dzieło w postaci płyty CD i pracy pisemnej w pełni rekompensuje ten brak. Jest bowiem na wysokim poziomie i stanowi ważny wkład w poszerzenie wiedzy instrumentalnej oraz ma wpływ na rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Doktoranta.

Niniejszym stwierdzam, że Pan mgr Marcin Kasprzyk wykazał się wiedzą teoretyczną i praktyczną w zakresie swojej dyscypliny, a jego praca doktorska spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Wnioskuje o jej przyjęcie.

dr hab. Anna Stempin-Jasnowska